

INFORMACIJOS SANTRAUKA JAUNIMO INFORMAVIMO IR KONSULTAVIMO (TOLIAU – JIK) PASLAUGAS TEIKIANČIAM DARBUOTOJUI APIE SPECIALIZUOTAS JIK TEMAS

Specializuotos JIK temos:

- 1) jaunimo savanoriška veikla;
- 2) neformalusis jaunimo ugdymas;
- 3) jaunimo užimtumas ir laisvalaikis (atvirųjų jaunimo centrų, atvirųjų jaunimo erdvių veikla, mobiliojo darbo su jaunimu, darbo su jaunimu gatvėje paslaugos);
- 4) jaunimo įgalinimas ir dalyvavimas.

I. JAUNIMO SAVANORIŠKA VEIKLA

1) BENDRAI APIE SAVANORIŠKĄ VEIKLĄ

Savanoriauti **Lietuvoje** gali visi asmenys nuo 14 m. bet kurioje ne pelno siekiančioje organizacijoje, kaip tai numatoma LRS savanoriškos veiklos įstatyme (<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.402802>). Kiekviena organizacija numato savanorių poreikį bei atitinkamą profilį, o susitikus gyvai derinami abiejų pusių lūkesčiai: užduotys, veiklų apimtys, tvarkaraštis, komunikacija derinant abiejų šalių galimybes. Bet kuri ne pelno siekianti organizacija gali pasirašyti dvišalę savanoriškos veiklos sutartį ir pasitelkti savanorius. Savanoriai rasti dominančią organizaciją gali savarankiškai duomenų bazėse (žr. *Savanoriškos veiklos organizacijų duomenų bazės Lietuvoje*), kreiptis tiesiai į dominančią organizaciją arba į Savanorišką veiklą organizuojančią (SVO) organizaciją savo rajone (<https://jrd.lt/informacija-jaunimui/savanoryste/svo-akreditacija>).

Savanoriška veikla gali būti labai įvairių formų – trumpalaikė arba ilgalaikė, nacionalinė ir tarptautinė, individuali ar grupinė savanoriška veikla, savanoriška tarnyba, virtuali savanoriška veikla ir kt. formas. Kiekviena forma turi savų pranašumų, tad labai svarbu pasirinkti ne tik temą, bet ir formą, atitinkančią savanorio poreikius.

Savanoriauti kviečia gausybė įvairių nevyriausybinių ir biudžetinių organizacijų Lietuvoje, kur savanorių pagalba reikalinga, toliau rasite keletą pagrindinių savanoriškos veiklos sričių, tačiau konkrečiai apie savo vietovėje esančias galimybes reikėtų pasidomėti atskirai.

Populiariausios savanoriškos veiklos sritys:

- darbas su vaikais vaikų dienos centruose, stovyklose, popamokinėje veikloje, vaikų globos namuose, individuali pagalba ruošiant pamokas, asistavimas vaikams su negalia, terapinės, kūrybinės vaikų dirbtuvės ir pan.

- Atviras darbas su jaunimu, atviros jaunimo erdvės, mobilus darbas, prevencinės programos jaunimui ir jaunimo laisvalaikio užimtumo veiklos.
- Sporto renginiai ir organizacijos – pagalba rengiant varžybas, kasdienė organizacinė ar administracinė pagalba sporto centruose, sporto mokyklose, sporto stovyklose, sporto populiarinimo veiklos.
- Sveikatos sritis – pagalba ligoninėse, poliklinikose, visuomenės sveikatos biuruose, mokyklose šviečiant vaikus, jaunimą ir suaugusiuosius apie sveiką gyvenseną, sveikatinimo renginiai ir iniciatyvos.
- Lankomoji priežiūra - pagalba vienišiams namuose: senyvo amžiaus žmonių ar žmonių su negalia lankymas namuose – pagalba buityje ar asistavimas išvykose.
- Pagalba neįgaliesiems – su judėjimo negalia, akliesiems ir silpnaregiams (pvz. knygų įgarsinimas), kurčiųjų sąjungose, pagalba protinę negalią patiriantiems žmonėms.
- Pagalba parapajose, religinėse bendruomenėse.
- Pagalba kultūros, meno ir švietimo srityje – įvairių dirbtuvių organizavimas bibliotekose, renginių metu, muziejuose, edukacinių ir kultūrinių renginių įgyvendinimas, pagalba administraciniuose ir techniniuose darbuose.
- Gamta ir ekologija: šviečiamoji veikla aplinkosaugos temomis, pagalba regioniniuose parkuose prižiūrint rekreacines zonas, rengiant žygius ir renginius.
- Bendruomenės – vietos ar bendrų interesų grupių bendruomenės, atstovavimo organizacijos ir asociacijos.

➤ **Savariškos veiklos organizacijų duomenų bazės Lietuvoje:**

- 1) <http://bक्सavanoriu.lt>
- 2) <http://www.cv.lt/savanoryste>
- 3) <http://kulturossavanoriai.lt/>

➤ **Metodiniai leidiniai savariškos veiklos tema:**

- 1) 2014 m. VŠĮ „Socialinis veiksmas“, VŠĮ „Duku“ ir Neringos Kurapkaitienės išleistas leidinys „Jaunimo savanorystės programos vadovas“: https://issuu.com/socialinisveiksmas/docs/jaunimo_savanori_kos_programos_vad
- 2) 2013 m. N. Kurapkaitienė. „Darbo su savanoriais pagrindai“ Vadovėlis: https://wdn.ipublishcentral.com/association_lithuania_serials/viewinsidehtml/55966314688097
- 3) 2018 m. Jaunimo reikalų departamento rekomendacijos "Individualus savanorių lydėjimas": https://jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/rekomendacijos/Individualaus%20palydejimo_rekomendacijos_0806.pdf

➤ **Informacija apie savanorystę:**

- 1) <http://www.zinauviska.lt/lt/savanoryste/kas-tai>

2) <http://www.3sektorius.lt/pilietines-iniciatyvos/savanoriau/>

2) VIETINĖ SAVANORYSTĖ (LIETUVOJE) – JAUNIMO SAVANORIŠKOS TARNYBOS MODELIS

Jaunimo savanoriška tarnyba (JST) – tai intensyvi 6 mėn. trukmės savanorystės programa jauniems žmonėms nuo 14 iki 29 m., kurios metu jaunuoliai ne mažiau nei 40 val. per mėnesį savanoriauja pasirinktoje Jaunimo reikalų departamento akredituotoje priimančioje organizacijoje Lietuvoje. Savanoriai tarnybos metu kartą per mėnesį susitinka su savanorišką veiklą organizuojančios organizacijos paskirtu mentoriumi, mokosi įveikti sunkumus, verčia patirtį išmokimais. JST programa – tai galimybė ne tik atrasti patinkančią veiklos kryptį, bet ir geriau pažinti save, pamažu integruotis į darbinį pasaulį ir ugdyti bendrąsias kompetencijas. Savanoriai, kurie įgyvendina daugiau nei 3 mėnesius tarnybos, įgyja JST pažymėjimą - dokumentą patvirtinantį tarnybos metu įgytus ar sustiprintus įgūdžius. Jaunimo savanoriškos tarnybos aprašą galite rasti: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/aa3158f2797711e89188e16a6495e98c?jfwid=14f2281hod>

Jaunuoliai, įgyvendinę visą jaunimo savanorišką tarnybą, t. y. atlikę savanorišką veiklą ne mažiau kaip 6 mėn. po 40 val. per mėn. gali pretenduoti į 0,25 stojamojo balo pripažinimą stojant į Lietuvos aukštąsias mokyklas, bakalauro studijų programas. Tam reikia visą jaunimo savanoriškos tarnybos laikotarpį susitikti su mentoriumi (e) ir apmąstyti bei aptarti savo patirtis, mokymosi visą gyvenimą kompetencijas – įgyti bent 5 bazinius ženklelius. Sėkmingos tarnybos pabaigoje suteikiamas pažymėjimas. Pažymėjimą stojantieji į aukštąsias mokyklas prideda prie savo dokumentų LAMABPO paskyroje ir gali gauti stojamojo balo 0,25 dalį.

Norint tapti savanoriu Jaunimo savanoriškoje tarnyboje, kviečiame jaunus žmones registruotis čia: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfWGUidqEoH8iX0OuPejEictVQ_d6Zje4Y6i6Tuo2e9n9HSOg/viewform

Užsiregistravus, informacija perduodama rajono ar miesto savivaldybę kuriojančiai SVO organizacijos mentoriui(ei), kuri(s) su potencialiais savanoriais susisieks el. paštu ir sutaria laiką dėl susitikimo (Daugiau informacijos apie SVO organizacijas rasite www.jrd.lt internetiniame puslapyje, skiltyje Informacija jaunimui / savanorystė: <https://jrd.lt/informacija-jaunimui/savanoryste/svo-akreditacija>)

Daugiau informacijos apie JST galima rasti www.jrd.lt internetiniame puslapyje, skiltyje Savanorystė → JST: <https://jrd.lt/savanoryste/jst>

Duomenis apie organizacijas, kuriose galima savanoriauti, galite rasti www.jrd.lt internetiniame puslapyje, skiltyje Informacija jaunimui → savanorystė: <https://jrd.lt/informacija-jaunimui/savanoryste/organizaciju-paieska>

SVARBU APIE JST !

➤ Labai svarbu akcentuoti jaunuoliams, jog dalyvavimas tarnyboje apima **nenutrūkstamą 6 mėn. veiklą**, kur kiekvieną savaitę savanoris turi atlikti ne mažiau, kaip 2 val. tarnybos per savaitę, o per mėnesį ne mažiau nei 40 val. Labai svarbu atsakingai priimti sprendimą ir pagalvoti apie galimas kliūtis visus 6 mėnesius – atostogos, egzaminai ir pan. Ir apie tai kalbėti pačioje susitikimo su savanoriu pradžioje.

➤ Balo skaičiavimo sudedamąsias **kiekvienų metų pabaigoje** tvirtina Lietuvos universitetų rektorių konferencija bei Švietimo ir mokslo ministerija. Siekiama išlaikyti programos kokybę ir nuolat stengiamasi komunikuoti programos naudą. Todėl svarbu konsultuojant užduoti rimtą klausimą – ko tikisi jaunuolis iš tokios tarnybos? Ko iš tiesų siekia? Tarnyba yra neabejotinai labai stipri patirtis ir suteikia kiekvienam pagal poreikius neįkainojamų įgūdžių, tačiau tai rimtas įsipareigojimas ir turi būti gerai apsvarstytas. Galbūt jaunuoliui daugiau naudos būtų 240 val. per 6 mėnesius skirti mokymuisi ir tokiu būdu pagerinti šansus įstoti į nemokamą vietą?

3) TARPTAUTINĖ SAVANORYSTĖ – EUROPOS SOLIDARUMO KORPUSAS

Europos solidarumo korpusas yra nauja Europos Sąjungos programa, kurios viena iš siūlomų galimybių – savanorystė užsienyje 18-30 m. jaunimui.

Kur galima savanoriauti?

Savanoriauti galima įvairių sričių projektuose: socialiniuose, kultūros, sporto, aplinkosaugos, žmogaus teisių, t.t. Temų spektras itin platus, tad tinkamą projektą gali atrasti kiekvienas.

Projektai vyksta tik tose organizacijose, kurioms yra suteiktas Kokybės ženklas (akreditacija). Kokybės ženklas garantuoja, kad organizacija turi galimybių pasirūpinti dalyvių apgyvendinimu, veiklomis, integracija ir palaikymu – vadinasi, dalyviai yra užtikrinti, jog vyksta į saugią ir kokybiškai veikiančią organizaciją.

Kiek laiko galima savanoriauti?

Savanoriška veikla gali trukti nuo 2 savaitių iki 12 mėnesių – priklausomai nuo pasirinkto projekto. Projekto dalyvis yra pilnai įtraukiamas į kasdieninę organizacijos veiklą – užtikrinamas 30–38 valandų per savaitę užimtumas.

Trumpalaikė savanoriška veikla trunka nuo 2 savaitių iki 2 mėnesių ir dažniausiai yra skirta mažiau galimybių turinčiam jaunimui. ¹Dalyvavus viename trumpalaikiame projekte, ateityje galima dalyvauti viename ilgalaikiame projekte.

Ilgalaikė savanoriška veikla projekte trunka nuo 2 iki 12 mėnesių. Šia galimybe galima pasinaudoti tik vieną kartą.

SVARBU APIE EUROPOS SOLIDARUMO KORPUSĄ !

➤ Tie jauni žmonės, kurie savanoriauja Europos solidarumo korpuso projekte ilgiau nei 3 mėnesius, studami į Lietuvos aukštųjų mokyklų bakalauro studijų programas gali papildomai įgyti 0,25 konkursinio balo. Daugiau informacijos galite rasti: <https://www.jtba.lt/naujienos/patvirtinta-2019-m-stojantiems-i-lietuvos-aukstasias-mokyklas-025-papildomo-balo-uz-savanoryste/> .

➤ Jauni žmonės, dalyvavę „Erasmus+“ ilgalaikės savanorystės (ilgesnės nei 2 mėnesių) projektuose, pasinaudoti Europos solidarumo korpuso savanoriškos veiklos galimybėmis nebegali.

Kaip dėl apmokėjimo?

Savanoriaujama neatlygintinai, tačiau programa padengia visas su dalyvavimu pasirinktame projekte susijusias išlaidas savanoriui: kelionę, apgyvendinimą, vietinį transportą, kalbos kursus, mokymus ir sveikatos draudimą. Taip pat savanoriui yra skiriami kišenpinigiai, maistpinigiai.

Kaip dalyvauti Europos solidarumo korpuso programoje?

¹ Mažiau galimybių turintys asmenys apibrėžiami kaip susiduriantys su tokiais kliūtimis kaip:

- negalia (t. y. specialiųjų poreikių turintys dalyviai): žmonės, turintys protinę (intelektinę, pažinimo, mokymosi), fizinę, sensorinę ar kitą negalią;
- mokymosi sunkumai: jaunuoliai, patiriantys mokymosi sunkumų, mokyklos nebaigę asmenys, menkos kvalifikacijos suaugusieji, prastai besimokantys jaunuoliai;
- ekonominės kliūtys: žmonės, kurių gyvenimo lygis žemas, turintys mažas pajamas, priklausantys nuo socialinės gerovės sistemos arba benamiai, ilgą laiką nedirbantys arba skurdžiai gyvenantys jaunuoliai, prisiskolinę ar turintys finansinių problemų asmenys;
- kultūriniai skirtumai: imigrantai ar pabėgėliai arba kilusieji iš imigrantų ar pabėgėlių šeimų, žmonės, priklausantys nacionalinėms ar etninėms mažumoms, asmenys, patiriantys kalbinės adaptacijos ir kultūrinės įtraukties problemas;
- sveikatos problemos: žmonės, turintys lėtinių sveikatos sutrikimų, sunkių ligų ar psichiatrinių sutrikimų;
- socialinės kliūtys: žmonės, kurie yra diskriminuojami dėl lyties, amžiaus, tautybės, religijos, seksualinės orientacijos, negalios ir t. t., asmenys, turintys ribotus socialinius įgūdžius, ar asocialaus arba rizikingo elgesio, taip pat esantieji nesaugioje situacijoje, (buvę) nusikaltėliai, (buvę) narkomanai ar alkoholikai, jauni ir (arba) vieniši tėvai, našlaičiai;
- geografinės kliūtys: žmonės iš atokių ar kaimo vietovių, gyvenantieji mažose salose ar periferiniuose regionuose, taip pat esantieji iš sunkumų patiriančių miestų ir rajonų, atvykusieji iš vietovių, kuriose nepakankamai išvystytos paslaugos (ribotas viešasis transportas, menka infrastruktūra).

1. Registruotis Europos solidarumo korpuso duomenų bazėje (https://webgate.ec.europa.eu/cas/login?loginRequestId=ECAS_LR-10524620-UWp7ZerYlUtZh73p6oWCzKa2H4DjN8BKYYrtW9BD2zMQiZhAxN1beFtuPWUs67fSE4bb42B02bq1JkHsSqP9Ca-rS0vSrmBGYCoNWxfnxqirW-RV98kinGge5zHpmVTuRLBCQs6pI02Cu9xXHmY7kCpqV), nurodant, kokios patirties, kokioje srityje ir šalyje ieškoma.

2. Rinktis iš kelių variantų:

- laukti pasiūlymo iš organizacijos, kuri, atsižvelgusi į duomenų bazėje pateiktą informaciją, pasiūlys dalyvauti projekte;

arba

- ieškoti priimančios organizacijos ir dominančio projekto kitoje šalyje savarankiškai, naršant toje pačioje duomenų bazėje;

arba

- kreiptis į siunčiančią organizaciją Lietuvoje, kuri padės surasti dominantį projektą greičiau. Lietuvos siunčiančių organizacijų sąrašą galima rasti čia <https://www.jtba.lt/europos-solidarumo-korpusas/siunciancios-organizacijos/>.

Europos solidarumo korpuso programos įgyvendinimu Lietuvoje rūpinasi Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra (www.jtba.lt)

Daugiau informacijos apie programą galite rasti čia: www.solidarumokorpusas.lt

II. JAUNIMO NEFORMALUSIS UGDYMAS

Jaunimo neformalusis ugdymas yra kryptinga veikla, kuria, plėtojant žmogaus asmenines, socialines ir mokymosi kompetencijas, siekiama ugdyti sąmoningą, savarankišką asmenybę, sugebančią atsakingai ir kūrybingai spręsti savo problemas ir aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime bei pagerinti jaunų žmonių įsidarbinimo galimybes.

Jaunimo neformalusis ugdymas gali būti vykdomas įgyvendinant visas darbo su jaunimu formas. **Jis grindžiamas dalyvavimu ir dėmesiu besimokančiam asmeniui.**

Neformaliojo ugdymo principai:

- mokymasis neformalioje aplinkoje yra savanoriškas;
- atviras ir neformalus bendravimas;
- mokymosi veikla vykdoma įvairioje, saugioje aplinkoje ir esant įvairioms situacijoms;
- nekonkurencinės aplinkos kūrimas;
- ugdymas(is) orientuotas į procesą, o ne rezultatą.

Jaunimo neformaliojo ugdymo veikla turi būti planuojama iš anksto ir turi būti pagrįsta dalyvavimu paremtais metodais, kuriais:

- dalyviams sudaromos sąlygos bendrauti, dalytis idėjomis, siekiant aktyviai įsitraukti ir dalyvauti;
- dalyviams suteikiama galimybė prie veiklos prisidėti žiniomis ir įgūdžiais, pakeičiant įprastinius išorės „ekspertų“ vaidmenis (mokymosi būdo keitimas – nuo išgavimo iki įgalinimo);
- dalyviams suteikiama galimybė patiems imtis analizės, įskaitant veiklos metu įgytos kompetencijos (t. y. savo pačių mokymosi rezultatų) analizę;
- užtikrinama, kad dalyviai darytų poveikį sprendimams, o ne vien dalyvautų.

Jaunimo neformalusis ugdymas vyksta tik laisva valia ir savo noru, jauniems žmonėms patiems nusistatant ugdymosi tikslus, aktyviai įsitraukiant į savo ugdymosi procesą ir patiems vertinant pasiektus rezultatus. Tad jaunimo neformalusis ugdymas yra glaudžiai susijęs su veikloje dalyvaujančių jaunuolių poreikiais, siekiais ir interesais. Paprastai neformalusis ugdymas vyksta per patirtį, kuri yra apmąstoma, aptariama, formuluojamos išvados ar supratimai.

Neformalusis ugdymas gali vykti įvairiuose kontekstuose:

- organizuotuose žygiuose;
- įvairiose neformaliojo ugdymo programose, jaunimo mainuose, neformaliojo ugdymo mokymuose;
- savanoriškose veiklose;
- visur, **kur vyksta nauja patirtis ir yra erdvė apmąstymui bei grįžtamajam ryšiui** – mentorius, jaunimo grupė ir pan.

ES programos „Erasmus+“ jaunimo srities ir ES programos „Europos solidarumo korpusas“ teikiamas finansavimas projektams suteikia galimybę jauniems žmonėms ir su jaunimu dirbantiems asmenims tobulinti kompetencijas neformaliojo ugdymo metodais ir stiprinti jaunų žmonių pilietiškumą, aktyvų dalyvavimą, kultūrų dialogą, socialinę įtrauktį ir solidarumą. Siekiant šių tikslų, jauniems žmonėms suteikiama galimybė dalyvauti jaunimo mainuose, inicijuoti ir įgyvendinti tarptautines jaunimo iniciatyvas, jaunimo dialogo ir solidarumo projektus, dalyvauti savanoriškos veiklos projektuose. Su jaunimu dirbantys asmenys, norėdami tobulinti turimas kompetencijas ir gerinti darbo su jaunimu kokybę, gali dalyvauti su jaunimu dirbančių asmenų mobilumo projektuose, inicijuoti ir įgyvendinti strategines partnerystes jaunimo srityje.

Europos Solidarumo korpuso veiklos gali būti skirstomos į:

➤ **Savanoriškos veiklos projektus:**

- *Individualios* savanoriškos veiklos projektai suteikia jaunimui galimybę **2–12 mėn.** visą darbo dieną vykdyti savanorišką veiklą pasirinktoje organizacijoje savo šalyje arba užsienyje.

- *Grupinės* savanoriškos veiklos projektai, trunkantys **2 sav. – 2 mėn.**, suteikia galimybę 10–40 jaunų žmonių iš bent dviejų šalių grupei visą darbo dieną veikti solidarumo veiklose.

- **Profesinės veiklos projektus**, kurie suteikia jaunimui galimybę **dirbti (3–12 mėn.)** arba **stažuotis (2–6 mėn.)** įvairiuose sektoriuose, kuriuose vykdoma su solidarumu susijusi veikla ir kuriuose reikia motyvuoto, visuomeniškų pažiūrų jaunimo.

- **Solidarumo projektus** – tai pačių jaunų žmonių inicijuota, parengta ir įgyvendinama **nacionalinė** veikla, teikianti naudą vietos bendruomenei. Trukmė **2–12 mėn.** Teikti paraiškas gali **jaunimo grupės (sudarytos iš bent 5 žmonių)**, užsiregistravusios

Europos solidarumo korpuso duomenų bazėje ir turinčios globojančią organizaciją (ji paraiškoje nurodoma kaip teisinis atstovas).

ES programos „Erasmus+“ jaunimo sritį ir ES programą „Europos solidarumo korpusas“ Lietuvoje įgyvendina Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra (www.jtba.lt). Daugiau informacijos apie programas rasite: <http://erasmus-plus.lt/puslapis/jaunimas-52> ir <http://www.solidarumokorpusas.lt>

Neformalusis vaikų švietimas

Neformaliojo vaikų švietimo **paskirtis** – tenkinti mokinių pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais.

Neformaliojo vaikų švietimo programas vykdo muzikos, dailės, meno, sporto, kitos mokyklos, laisvieji mokytojai, nevyriausybinės organizacijos, kiti švietimo teikėjai. Neformaliai mokantis asmens įgyta kompetencija gali būti pripažįstama kaip formaliojo švietimo programos ar kvalifikacijos dalis. Vaikų muzikos, dailės, meno, sporto ar kitoje mokykloje išeita ilgalaikio meninio ugdymo programa gali būti pripažįstama kaip profesinio mokymo modulis. NVŠ finansavimas skiriamas teikėjams, atkreditavusiems NVŠ programas savivaldybėje. Pasinaudoti NVŠ finansavimu gali vaikai, kurie mokosi pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas.

Jei vaikas lanko keletą užsiėmimų (būrelių, organizacijų, įstaigų), kurių programos yra akredituotos savivaldybėje, NVŠ lėšomis gali būti finansuojama **tik viena** vaiko pasirinkta NVŠ programa, kuriai NVŠ lėšas skiria ta savivaldybė, kurioje vaikas mokosi pagal NVŠ programą, nepriklausomai, kurioje savivaldybėje jis gyvena ir mokosi pagal bendrojo ugdymo programą. Pasirinkus NVŠ programą, turi būti pasirašoma sutartis tarp NVŠ teikėjo ir mokinio tėvų (globėjų). NVŠ finansavimas gali būti naudojamas ir vaikų vasaros poilsui (vasaros stovykloms) organizuoti.

NVŠ lėšų suma vienam NVŠ programoje dalyvaujančiam vaikui yra 15 Eur/mėn. Savivaldybės, savo nuožiūra gali skirti iš savo biudžeto papildomai lėšų ir padidinti šią sumą, arba padidinti atskirų NVŠ programų finansavimą.

Daugiau informacijos: <https://www.smm.lt/web/lt/smm-svietimas/svietimas-neformalusis> ir <https://www.lmnc.lt/neformaliojo-svietimo-finansavimas/>

III. JAUNIMO UŽIMTUMAS IR LAISVALAIKIS

2017-2018 metais veikė tarpžinybinė darbo grupė, kuri dirbo ties įvairių darbo su jaunimu formų ir metodų išskyrimu, ir jų aprašymu. Remiantis darbo grupės pasiektais rezultatais 2019 m. vasario 21 d. Jaunimo reikalų departamento direktoriaus įsakymu buvo patvirtintos Darbo su jaunimu gairės, kuriose išskirtos šios darbo su jaunimu formos:

- Atvirasis darbas su jaunimu;
- Darbas su jaunimu gatvėje;
- Mobilusis darbas su jaunimu;
- Jaunimo informavimas ir konsultavimas;
- Jaunimo praktinių įgūdžių ugdymas;
- Darbas su jaunimu savanoriškos veiklos įgyvendinimo metu.

ATVIRASIS DARBAS SU JAUNIMU.

Atvirasis darbas su jaunimu – tai viena iš darbo su jaunimu formų, vykdoma remiantis darbo su jaunimu principais teikiant laisvalaikio užimtumo paslaugas jaunuoliams atviruosiuose jaunimo centruose ir (ar) erdvėse. Vykdam atvirą darbą su jaunimu siekiama visiems jauniems žmonėms, nepriklausomai nuo jų socialinės padėties, suteikti galimybes saugiai leisti laisvalaikį, užsiimti juos dominančia veikla, o esant poreikiui – padedant jaunimo darbuotojams spręsti kasdienybėje kylančius iššūkius ir klausimus. Atviras darbas savitas tuo, kad dalyvavimas siūlomose veiklose nėra saistomas „privalomumu“: norintis dalyvauti jaunas žmogus neprivalo įsipareigoti lankytis nuolat ir nustatytu laiku užsiimti tam tikra veikla. Atviras darbas su jaunimu turi būti vykdomas vadovaujantis Atvirojo darbo su jaunimu tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu (<https://www.jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/darbas-su-jaunimu/atviras-darbas-su-jaunimu/a1-3.pdf>).

1) ATVIRŪJŲ JAUNIMO CENTRŲ VEIKLA:

Kas yra atvirasis jaunimo centras (toliau – AJC)? *Atvirasis jaunimo centras yra įstaiga ar jos padalinys, vykdam atvirą darbą su jaunimu, teikiantis socialines, pedagogines ir psichologines paslaugas, kurio savininko ar dalininko teises ir pareigas įgyvendina savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos, vietos ar religinės bendruomenės. Lyginant su atvirąja jaunimo erdve, atvirajame jaunimo centre dirbantys žmonės turi turėti socialinio darbuotojo, pedagogo arba psichologo išsilavinimą. Taip pat atvirajame jaunimo centre dažniausiai yra daugiau nei viena patalpa, skirta jaunuoliams.*

Atvirajame jaunimo centre tiesiogiai su jaunimu dirba jaunimo darbuotas, kuris yra pilnametis asmuo, dirbantis pagal darbo sutartį atvirajame jaunimo centre, kurio pareigybės aprašyme nurodytas tiesioginis darbas su jaunimu.

AJC tikslas? *Tikslas – ugdyti sąmoningą asmenybę palydint jauną žmogų į suaugusiojo pasaulį, suteikiant jam atvirą, saugią, nemokamą erdvę būti.*

Kuo tai naudinga? *Atvirasis jaunimo centras teikia socialines, psichologines ir pedagogines paslaugas, dirba individualiai su jaunuoliais, neretai – ir su jų šeimos nariais. Ypatingas dėmesys skiriamas mažiau galimybių turintiems jaunuoliams, kurie dėl įvairių priežasčių negali ar nenori įsitraukti į jaunimo veiklos pasiūlymus.*

Kas gali ateiti? *Jaunimas nuo 14 iki 29 m. imtinai.*

Kokios galimybės ir ką gali jaunuoliai AJC veikti? *Jauni žmonės turi galimybę saugiai leisti laisvalaikį. Galimybę atvirai bendrauti, būti išgirstam, suprastam. Atvirajame jaunimo centre sukurta saugi erdvė jauniems žmonėms leidžia leisti laiką, kurio metu:*

- *Laikomasi nuostatos, kad visi yra lygūs, bendraujama pagarbiai, nėra patyčių.*
- *Užtikrintas lygiavertis, neformalus ir konfidencialus bendravimas tarp jaunuolio ir jaunimo darbuotojo.*
- *Jaunuolis yra laisvas planuoti savo laiką, kada nori ateiti ir išeiti, nereikalaujama įsipareigoti dalyvauti.*
- *Nevartojamas alkoholis, psichotropinės medžiagos.*

Jaunimo centre gali būti žaidžiami įvairūs stalo žaidimai: stalo tenisas, smiginis, biliardas, kompiuteriniai žaidimai ir taip toliau, organizuojami įvairūs renginiai, diskusijos, protų mūšiai, sportiniai užsiėmimai, žiūrimi filmai ar užsiimama kokia kita, jaunuolių poreikius atitinkanti veikla (turima materialinė bazė priklauso nuo atvirojo jaunimo centro turimo inventoriaus, pritaikyto jaunuolio poreikiams). Su jaunimu dirbantys asmenys gali padėti spręsti jaunuoliui kasdienes iššūkius ir problemas, konsultuoti jaunam žmogui rūpimais klausimais.

Jaunimo darbuotojai padeda spręsti jaunuoliui kasdienes iššūkius ir problemas, nes „pakimarinus“ su jaunimo darbuotoju prie arbatos, savo bėdą galima pradėti matyti kitaip, galima imti tikėti, kad iškilę sunkumai – dar ne pasaulio pabaiga.

Kokios teikiamos paslaugos AJC? *Laisvalaikio užimtumo, ugdomojo pobūdžio, socialinės, pedagoginės, psichologinės, individualaus konsultavimo paslaugos.*

Kur galima rasti informaciją apie savivaldybėje veikiančius AJC? Internetiniame puslapyje www.jrd.lt skiltyje Informacija jaunimui yra viešinama informacija apie Lietuvoje veikiančius AJC:

<https://www.jrd.lt/informacija-jaunimui/atviri-jaunimo-centrai>.

Darbuotojai, tiekiantys jaunimo informavimo ir konsultavimo paslaugas, turi žinoti informaciją apie AJC ir AJE, veikiančius toje apskrityje, kurioje dirbama (siekiant nukreipti jaunuoli).

JRD tinklapyje talpinami elektroniniai leidiniai apie AJC veiklą ir kokybę. **Rekomenduojama darbuotojams, tiekiantiems jaunimo informavimo ir konsultavimo paslaugas, susipažinti su šia informacija:**

<https://www.jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/darbas-su-jaunimu/atviras-darbas-su-jaunimu>

Metodinis leidinys „Atvirojo darbo su jaunimu gidas: kokybės link“:
<https://jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/darbas-su-jaunimu/atviras-darbas-su-jaunimu/Atvirojo%20darbo%20su%20jaunimu%20gidas%20-%20kokyb%C4%97s%20link%20.pdf>

ATVIRŪJŲ JAUNIMO ERDVIŲ VEIKLA

Kas yra Atviroji jaunimo erdvė (toliau – AJE)? Atviroji jaunimo erdvė – tai patalpa, skirta ir pritaikyta atvirajam darbui su jaunimu, galinti būti įstaigoje (kultūros, švietimo, sporto ar socialinėje), nekeičiant įstaigos juridinio statuso, ir pritaikoma atvirajam darbui su jaunimu, panaudojant jau esamą priemonių ir metodinę bazę. Atvirosios jaunimo erdvės yra palanki (nebūtinai vienintelė!) vieta pradedant dirbti atvirąjį darbą: ji gali padėti atrasti savo vaidmenis, įgauti jaunuolių pasitikėjimą, išsigryninti darbo modelius. Kai vadiname ją „palankia“, turime omeny, kad tam reikia mažiau infrastruktūros, patalpų, darbuotojų kvalifikacijos, tad ir startuoti lengviau. Dažnai gali būti panaudojama dalis materialinės bazės, priklausančios pagrindinei įstaigai. Atvirojoje jaunimo erdvėje tiesiogiai su jaunimu dirba jaunimo darbuotojas, kuris yra pilnametis asmuo, dirbantis pagal darbo sutartį, kurio pareigybės aprašyme nurodytas tiesioginis darbas su jaunimu.

AJE tikslas? Tikslas – ugdyti sąmoningą asmenybę palydint jauną žmogų į suaugusiojo pasaulį, suteikiant jam atvirą, saugią, nemokamą erdvę būti.

Kuo tai naudinga? Palydėti jaunuolį remiantis pasitikėjimu grįstu santykiu. Tai, kiek profesionalios pagalbos bus suteikta atvirojoje jaunimo erdvėje, priklauso nuo ten dirbančių asmenų

patirties ir kompetencijų. Tarkime, atvirojoje jaunimo erdvėje neprivaloma suteikti tęstinio individualaus lydėjimo, bet tai gali būti vykdoma, jei dirbanti komanda jaučiasi turinti kompetencijų tą daryti. Bendra patirtis rodo, kad net pradėjus veikti tik suteikiant saugią erdvę jaunimui, jeigu veikiama atvirojo darbo principais ir darbuotojas geba kurti saugų santykį, anksčiau ar vėliau jaunuoliai ateis su savo temomis. Tos temos skatins darbuotojus stiprinti kompetencijas ir ieškoti, kaip padėti ir reaguoti į iššylančias situacijas. Paprastai atvirojoje jaunimo erdvėje dirba įstaigos, kurioje ji yra, darbuotojas, galintis dalį laiko skirti šiai erdvei.

Kur gali būti įsikūrusios? Bet kurioje juridinį statusą turinčioje įstaigoje, pvz.: kultūros namuose, sporto, švietimo įstaigoje, nevyriausybinėje organizacijoje, labdaros ir paramos fondo ar asociacijos patalpose ir kita.

Kas gali ateiti? Jaunimas nuo 14 iki 29 m. imtinai.

Kokios galimybės ir ką gali jaunuoliai veikti?

Saugiai leisti laisvalaikį. Galimybę atvirai bendrauti, būti išgirstam, suprastam. Atviroje jaunimo erdvėje sukurta saugi erdvė jauniems žmonėms leidžia leisti laiką, kurio metu:

- Laikomasi nuostatos, kad visi yra lygūs, bendraujama pagarbiai, nėra patyčių.
- Užtikrintas lygiavertis ir neformalus bendravimas su jaunimo darbuotojais.
- Jaunuolis yra laisvas planuoti savo laiką, kada nori ateiti ir išeiti, nereikalaujama įsipareigoti dalyvauti.
- Nevartojamas alkoholis, psichotropinės medžiagos.

Atvirojoje jaunimo erdvėje gali būti žaidžiami įvairūs stalo žaidimai: stalo tenisas, smiginis, biliardas, kompiuteriniai žaidimai ir taip toliau, organizuojami įvairūs renginiai, diskusijos, protų mūšiai, sportiniai užsiėmimai, žiūrėti filmai ar užsiimama kokia kita, jaunuolių poreikius atitinkanti

veikla (turima materialinė bazė priklauso nuo atvirojo jaunimo centro turimo inventoriaus, pritaikyto jaunuolio poreikiams). Su jaunimu dirbantys asmenys gali padėti spręsti jaunuoliui kasdienes iššūkius ir problemas, konsultuoti jaunam žmogui rūpimais klausimais.

Kokios teikiamos paslaugos? Laisvalaikio užimtumo, ugdomojo pobūdžio, socialinės, pedagoginės, psichologinės, individualaus konsultavimo paslaugos.

Kur galima rasti informaciją apie savivaldybėje veikiančius AJE? JRD tinklapyje viešinama informacija apie Lietuvoje veikiančius AJE: <https://www.jrd.lt/informacija-jaunimui/atviri-jaunimo-centrai>

Darbuotojai, tiekiantys jaunimo informavimo ir konsultavimo paslaugas, turi žinoti informaciją apie AJC ir AJE, veikiančius toje apskrityje, kurioje dirbama (siekiant nukreipti jaunuolį).

JRD tinklapyje talpinami elektroniniai leidiniai apie AJE veiklą:

<https://www.jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/darbas-su-jaunimu/atviras-darbas-su-jaunimu>

Metodinis leidinys „Atvirojo darbo su jaunimu gidas: kokybės link“: <https://jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/darbas-su-jaunimu/atviras-darbas-su-jaunimu/Atvirojo%20darbo%20su%20jaunimu%20gidas%20-%20kokyb%C4%97s%20link%20.pdf>

Jaunimo reikalų departamento direktoriaus 2019 m. vasario 21 d. įsakymas Nr. 2V-40 (1.4) „Dėl darbo su jaunimu gairių patvirtinimo“: <https://www.jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/rekomendacijos/Darbo%20su%20jaunimu%20gair%C4%97s.pdf>

2) MOBILIOJO DARBO SU JAUNIMU VEIKLA

Koks mobiliojo darbo su jaunimu tikslas? *Mobiliojo darbo su jaunimu tikslas – atsižvelgiant į atitinkamoje teritorijoje gyvenančių jaunų žmonių individualius poreikius, užtikrinti jų turiningą laisvalaikį, ugdymą(-si) ir socialinę integraciją bei vykdyti jaunimo įgalinimą aktyviai veiklai jaunų žmonių gyvenamojoje teritorijoje.*

Mobiliojo darbo su jaunimu paslaugas teikia darbuotojų komanda, dažniausiai sudaryta iš dviejų asmenų, kurie atvyksta numatytu grafiku į paslaugos teikimo vietą.

Mobiliojo darbo su jaunimu **uždaviniai:**

- sudaryti sąlygas saugiai, atvirai, neformaliai, neįpareigojančiai aplinkai, kurioje jaunas žmogus gali būti su draugais ir bendrauti su bendraamžiais;
- padėti įsitraukti jaunimui į arčiausiai jo esančią darbo su jaunimu infrastruktūrą (atvirieji jaunimo centrai, atvirosios jaunimo erdvės ir kt.), savanorišką veiklą ir jaunimo organizacijų veiklą;
- sudaryti sąlygas jaunam žmogui įsitraukti į bendruomenės veiklas, kuriant pasitikėjimo santykį tarp jauno žmogaus ir bendruomenės;
- ugdyti jaunimo socialinius įgūdžius;
- konsultuoti jaunimą arba tarpininkauti tarp įvairių organizacijų, institucijų ir fizinių asmenų įvairiose gyvenimo situacijose;
- supažindinti jaunimą su pozityviomis laisvalaikio leidimo veiklomis, mokymosi galimybėmis per išvykstamąsias veiklas (pvz., mokymus, stovyklas, seminarus), įtraukti juos į tarpkultūrinį ugdymą, prevencinę (pvz. nuo žalingų įpročių, patyčių ir pan.) veiklą.

Tikslinė grupė – jaunimas nuo 14 iki 29 metų. Ypatingas dėmesys skiriamas mažiau galimybių turinčiam, mažiau motyvuotam ar socialinę atskirtį dėl gyvenamosios vietos, kultūrinių ir ekonominių skirtumų patiriančiam jaunimui, kuris dėl įvairių priežasčių neturi galimybių ar nenori įsitraukti į esamus jaunimo veiklos pasiūlymus.

Šiuo metu mobilusis darbas su jaunimu vykdomas Telšiuose, Rietave, Skuode, Gargžduose, Lazdijuose, Pakruojyje, Vilniaus bei Šiaulių rajonuose. Informaciją apie konkrečias organizacijas, kurios vykdo mobilųjį darbą su jaunimu galima gauti iš Jaunimo reikalų koordinatorių savivaldybėse arba JRD darbuotojų.

3) **DARBAS SU JAUNIMU GATVĖJE**

Darbas su jaunimu gatvėje – darbas su jaunimu ne institucinėje aplinkoje, bet tiesiogiai neformaliose jaunimo susibūrimo vietose (viešosiose erdvėse, gatvėse, parkuose, kavinėse, sporto aikštynuose, klubuose ir kt.). Kitaip tariant, tai kryptingas darbas:

- kuomet gatvės darbuotojai mezga ir puoselėja santykius su atskirais jaunais žmonėmis ar jaunuolių grupėmis jų susibūrimo vietose (žaidimų aikštelėse, gatvėse, kiemuose, parkuose, prekybos centruose, kavinėse ir kt.),
- teikia asmeninę, socialinę ar ugdomąją pagalbą,
- nukreipia jaunuolius arba palydi jaunuolius į jau egzistuojančias organizacijas ar institucijas.

Darbo su jaunimu gatvėje tikslas – mažinti jaunų žmonių, leidžiančių laiką gatvėje, socialinę atskirtį bei didinti jų galimybes pilnavertiškai dalyvauti visuomenės gyvenime.

Darba su jaunimu gatvėje vykdo darbuotojų komanda, sudaryta mažiausiai iš dviejų darbuotojų (rekomenduojama skirtingų lyčių), turinčių darbo su jaunimu patirtį.

Darbas su jaunimu gatvėje orientuotas į visus *jaunus 14-29 m. žmones*, ypatingą dėmesį skiriant įvairius asmeninius ir socialinius sunkumus patiriantiems jauniems žmonėms – dažniausiai tai būna daugiausiai laiko gatvėje praleidžiantys jaunuoliai.

Darbo su jaunimu gatvėje uždaviniai:

➤ *Pasiekti tuos, kurie yra nepasiekiami.* Dalis jaunuolių dėl asmeninių sunkumų ar specifinių poreikių negali pritaipyti prie egzistuojančios struktūruotos veiklos (mokyklos sistemos, būrelių, dienos centrų ir kt.), todėl iškrenta iš tų įstaigų ar organizacijų arba patys pasirenka laisvai leisti laiką gatvėje dėl artimoje aplinkoje susiklosčiusių aplinkybių. Gatvės darbuotojai mezga santykių su sunkumus patiriančiais jaunuoliais, kuriems reikia pagalbos ar palaikymo, bet kurių nepasiekia egzistuojančios organizacijos ar institucijos.

➤ *Kelti jaunuolių motyvaciją pokyčiui.* Pasitaiko, kad sunkumus išgyvenantys jaunuoliai neretai praranda motyvaciją kažką keisti savo gyvenime, nes jaučiasi bejėgiai. Taip gali atsitikti dėl to, kad kartais jaunas žmogus jaučiasi sutrikęs, nes nesupranta, nuo ko pradėti spręsti savo rūpesčius, ir neturi artimo žmogaus, su kuriuo galėtų apie tai pasikalbėti. Gatvės darbuotojai kalbina jaunus žmones jiems suprantama kalba, įsiklauso į jų istorijas, parodo, kad jaunuoliai jiems rūpi, padeda jiems rinktis ir sudaro galimybes imtis alternatyvios veiklos.

➤ *Tarpininkauti.* Gatvės darbuotojai padeda jaunuoliams atkurti arba užmegzti ryšius su socialine aplinka ir, įvertinę jų poreikius bei gebėjimus, įgalina juos pasinaudoti reikiamomis paslaugomis.

➤ *Vykdyti prevenciją.* Gatvės darbuotojai dažnai yra pirmieji, kurie susiduria su jaunuoliais jų aplinkoje, todėl gali užbėgti kai kuriems įvykiams už akių. Prevencija yra vykdoma stiprinant jaunų žmonių sąmoningumą. Pavyzdžiui, jei kalbama apie alkoholį, tai koncentruojamasi ne į faktą, kad jaunuoliai geria, o į supratimo, kas yra atsakingas vartojimas, formavimą.

Darbas gatvėje dažniausiai įgyvendinamas didžiuosiuose šalies miestuose. Šiuo metu jis vykdomas Vilniaus, Klaipėdos, Panevėžio ir Alytaus miestuose. Informaciją apie organizacijas, kurios vykdo darbą gatvėje su jaunimu galima gauti iš Jaunimo reikalų koordinatorių savivaldybėse arba Jaunimo reikalų departamento darbuotojų.

Daugiau informacijos apie darbą su jaunimu gatvėje: https://jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/metodiniai-leidiniai/el-biblioteka/leidinys_mokytis_is_gatves_v1.3-1.pdf

PAGRINDINIAI SKIRTUMAI MOBILIOJO DARBO IR DARBO SU JAUNIMU GATVĖJE

Mobilus darbas su jaunimu vs darbas su jaunimu gatvėje

Mobilus darbas su jaunimu	Darbas su jaunimu gatvėje
➤ Tikslas – inicijuoti veiklas jaunimui arba kartu su jaunimu.	➤ Tikslas – kurti santykius su jaunuoliais jų susibūrimo vietose.
➤ Paslaugos gali būti teikiamos tiek uždaroje, tiek atviroje erdvėje.	➤ Paslauga teikiama tose vietose, kur dažniausiai būna jaunimas (kiemai, prekybos centrai ir pan.)
➤ Dažniausiai vykdomas mažuose miestuose ar kaimo vietovėse.	➤ Labiausiai tinkamas vykdyti didesniuose miestuose, ypač didmiesčiuose.
➤ Darbuotojo vaidmuo – veiklos organizatorius – iniciatorius.	➤ Darbuotojo vaidmuo – svečias jaunuolių erdvėje.

IV. JAUNIMO ĮGALINIMAS IR DALYVAVIMAS

1) MOKINIŲ SAVIVALDA.

Kas tai yra? „Mokinių savivalda yra mokinių teisė ir laisvė savanoriškai priimti mokinių bendruomenei reikšmingus sprendimus, spręsti aktualius klausimus, organizuoti mokinių veiklą ugdymo įstaigoje“ (A. Bukavickaitė, G. Duoblys, 2009, p. 4).

Svarbiausia – moksleivių interesų atstovavimas, tad tiek demokratiniu būdu renkamos mokyklų mokinių savivaldos, tiek Lietuvos moksleivių sąjungos veikla, tiek Lietuvos mokinių parlamentas telpa į šios plačios sąvokos rėmus.

Pilietiškumo ir demokratiškumo pagrindus jauni žmonės gali gauti jau mokykloje. Mokinių teises ir laisves gali įgyvendinti:

➤ **tiesiogiai** (jei mokinys yra klasės seniūnas), pvz., 9a klasės mokiniai sprendžia, kaip paskirstyti klasės išdo lėšas; mokyklos mokiniai organizuoja referendumą dėl mokyklinių uniformų dėvėjimo;

➤ **netiesiogiai** (jei mokinys yra išrinktas dalyvauti mokinių tarybos ar senato veikoje), pvz., mokinių tarybos nariai kartu su mokyklos administracija sprendžia, kaip paskirstyti mokyklos biudžeto lėšas.

Ką duoda dalyvavimas savivaldos veikloje?

- Turiningai praleidžiamas laisvalaikis.
- Užmezgami ryšiai.
- Suteikiama galimybė pajvairinti mokyklos gyvenimą.
- Išmokstama planuoti laiką.
- Ugdomas gebėjimas konstruktyviai spręsti problemas.
- Ugdomi ateities lyderiai.
- Įgyjama bendravimo ir bendradarbiavimo patirties.
- Dedami pagrindai karjerai.

Lietuvoje šiuo metu veikia daugiau nei 1100 bendrojo ugdymo mokyklų, dauguma jų atlieka pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, o jaunieji šių bendruomenių atstovai, siekdami būti išgiršti, vienijasi į mokinių savivaldas – patariamąsias mokyklos valdymo institucijas, tiesiogiai atstovaujančias mokyklos mokiniams. Norint užtikrinti „jaunosios

demokratijos“ teisėtumą bei kryptingą mokinių savivaldos veiklą, buvo įsteigta patariamoji pareigybė – mokinių savivaldos kuratorius.

Mokyklos savivalda grindžiama švietimo tikslais, mokykloje vykdomomis švietimo programomis ir susiklosčiusiomis tradicijomis. Mokinių savivaldos kuratoriaus pareigos (atskiras etatas) nacionaliniu mastu nėra reglamentuotos ar kitaip neapibrėžtos, šio asmens darbas dažniausiu yra paliktas vienasmenei interpretacijai arba savivaldos ir / ar mokyklos nuostatuose numatytoms tvarkoms. 2016 m. lapkričio 3 d. švietimo ir mokslo ministrei patvirtinus rekomendacijas dėl asmens, vykdančio mokinių savivaldos kuratoriaus funkcijas, pareigų (įsakymo Nr. 967 „Įsakymas dėl pritarimo rekomendacijoms dėl asmens, vykdančio mokinių savivaldos kuratoriaus funkcijas, pareigų“ <https://www.moksleiviai.lt/wp-content/uploads/2019/02/Mokini%C5%B3-savivaldos-kuratoriaus-funkcijos- -%C4%AFsakymas.pdf>), tikimasi, kad ši situacija pradės keistis, mokinių savivaldų kuratoriaus darbas taps tikslinga veikla tarnaujančia moksleivių ir visos mokyklos bendruomenės gerovei bei atliepančia jų poreikius.

2) STUDENTŲ SAVIVALDA

Studentų atstovybė – studentų organizacija aukštojoje mokykloje, kurios pagrindinis tikslas yra kokybiškai atstovauti studentų interesams bei ginti jų teises. Ją sudaro visuotinio studentų susirinkimo – konferencijos – išrinkti studentai.

Kiekviena studentų atstovybė:

- aktyviai dalyvauja organizuojant aukštosios mokyklos studijų procesą ir jį tobulinant;
- rūpinasi savo studentų akademinėmis problemomis sprendimu ir socialine gerove;
- padeda studentams integruotis į akademinę bendruomenę, skatina juos dalyvauti visuomeninėje veikloje bei tobulėti;

- bendradarbiauja su kitų aukštųjų mokyklų studentais, studentų ir jaunimo organizacijomis;

- viešina akademiniam jaunimui svarbią informaciją, organizuoja aktyvų laisvalaikį ir t.t.

Studentų atstovybė turi teisę išreikšti savo nuomonę visais studentams rūpimais klausimais ir nustatyta tvarka pareikalauti dar kartą apsvarstyti aukštosios mokyklos valdymo organų priimtus sprendimus, taip pat gauti informaciją ir paaiškinimus iš aukštosios mokyklos ir jos padalinių visais studijų klausimais. Ją remia aukštoji mokykla: skiria patalpas ir lėšų jos veiklai finansuoti, taip pat skiria lėšų studentų kultūros, sporto ir visuomeninei veiklai.

Lietuvos studentų sąjunga (LSS) yra nacionalinė, demokratinė, nepriklausoma ir nevyriausybinė organizacija, atstovaujanti šalies studentams ir ginanti jų teises nacionaliniu bei tarptautiniu lygiu.

LSS jungia Lietuvos aukštųjų mokyklų Studentų savivaldas ir deleguoja savo atstovus veikti su aukštuoju mokslu susijusiose valdžios institucijose, komisijose, darbo grupėse ir kt. Siekdama gerinti studentų akademinę bei socialinę padėtį, skatinti jų bei visos akademinės bendruomenės partnerystę, stiprinti studentų savivaldas nacionaliniu mastu, taip pat informuoti visuomenę apie švietimo sistemoje egzistuojančias problemas bei ją tobulinti, LSS vykdo įvairius projektus, organizuoja mokymus, renginius bei akcijas, rengia seminarus, forumus, teikia konsultacijas studentų savivaldų nariams, aktyviai dalyvauja ir vykdo kokybišką bei kryptingą tarptautinę veiklą.

3) JAUNIMO ORGANIZACIJOS IR SAVIVALDYBĖS JAUNIMO ORGANIZACIJŲ TARYBOS

Jaunimo organizacija – Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymo nustatyta tvarka jaunimui ir (ar) jaunimo interesams atstovauti įsteigta asociacija, kurios ne mažiau kaip 2/3 narių yra jauni žmonės ir (ar) jaunų žmonių interesams atstovaujanti asociacija, kurių kiekvienos ne mažiau kaip 2/3 narių yra jauni žmonės. (*Jaunimo politikos pagrindų įstatymas*: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/96665ec26a1c11e8b7d2b2d2ca774092>)

Jaunimo organizacijų funkcijos:

- tenkina ir įgyvendina bendrus jaunimo ar atskirų jaunimo grupių poreikius bei interesus;
- ugdo jaunų žmonių pilietiškumą ir pagarbą šeimai;
- vykdo jaunų žmonių neformalųjį ugdymą;
- organizuoja jaunų žmonių užimtumą, sportą, turizmą, kultūrinę bei profesinę veiklą;
- skatina jaunų žmonių tarptautinį bendradarbiavimą;
- propaguoja savanorišką jaunimo darbą;
- užsiima kita veikla, kuri neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos tarptautinėms sutartims, įstatymams ir kitiems teisės aktams.

Savivaldybės jaunimo organizacijų taryba – jaunimo organizacija, kurios pagrindinis veiklos tikslas – vienyti savivaldybės teritorijoje veikiančias jaunimo organizacijas ir joms atstovauti.

SJOT funkcijos:

- skatinti pozityvias jaunimo iniciatyvas;
- skatinti jaunimo savitarpio supratimą ir bendradarbiavimą;
- skatinti visuomenei ir valstybei naudingą jaunimo veiklą;
- inicijuoti bei skatinti aktyvų jaunimo dalyvavimą visuomeniniame ir pilietiniame gyvenime;
- atstovauti jaunimo interesams valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose, santykiuose su kitais fiziniais ir juridiniais asmenimis;
- skatinti jaunimo organizacijų plėtrą regionuose.

SJOT veikla:

- Atstovauti jaunimą ir jaunimo organizacijas;
- Pažinti jaunimo ir jaunimo organizacijų interesus;
- Skleisti informaciją ir gerinti jaunimo įvaizdį visuomenėje;
- Įgyvendinti iniciatyvas, skirtas jaunimui ir jaunimo organizacijoms;
- Stiprinti jaunimo organizacijas.

Jei jauni žmonės nori atstovauti jaunimo interesams bei formuoti jaunimo politiką vietos ir / ar nacionaliniu lygiu, galima tapti aktyviu jaunimo organizacijos ar net jos valdymo organo (pvz., valdybos) nariu, srities koordinatoriumi ar net vadovu.

➤ Jaunimo organizacijos sukuria erdvę jaunų žmonių savirealizacijai. Nacionalinės jaunimo organizacijos vienija jaunus žmones visoje Lietuvoje pagal tam tikrus jų interesus (pvz., pilietiškumas, ekologija, menas ir pan.). Tokios organizacijos dažniausiai veiklą organizuoja skyrių, kuriuos steigia savivaldybėse, pagalba. Savivaldybėse šių organizacijų padaliniai, vienijami savivaldybių jaunimo organizacijų tarybų (trumpinama – SJOT), turi galimybę atstovauti savo organizacijos nuomonę konkrečios savivaldybės svarstomais klausimais ir aktualijomis.

➤ Siekiant įrodyti visuomenei (taip pat ir valdžios įstaigoms), kad SJOT tikrai yra visas (ar bent daugumą) jaunimo organizacijas vienijanti struktūra – vienijamos visos jaunimo organizacijos, veikiančios regione.

➤ Kadangi SJOT turi sukaupusi visą informaciją apie vienijamas organizacijas, jaunam žmogui SJOT gali padėti ieškoti organizacijų, įstaigų, kuriose norima savanoriauti. Jaunam žmogui svarbu tvirtai žinoti, pagal kokius kriterijus bus pasirinkta organizacija.

Daugiau informacijos apie SJOT galima rasti čia – www.zinauviska.lt/lt/veikliam-jaunimui/jaunimo-organizacijos

4) SAVIVALDYBĖS JAUNIMO REIKALŲ TARYBA

Savivaldybės jaunimo reikalų taryba (trumpinama – SJRT) – visuomeninė patariamoji institucija, vadovaujantis lygybės principu sudaroma iš savivaldybės administracijos ir (ar) savivaldybės tarybos ir savivaldybės teritorijoje veikiančių savivaldybės jaunimo organizacijų tarybos deleguotų atstovų. (*Jaunimo politikos pagrindų įstatymas: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/96665ec26a1c11e8b7d2b2d2ca774092>*)

Jeigu savivaldybės jaunimo organizacijų tarybos nėra ar ji nedelegavo atstovų, jaunimo atstovai išrenkami viešame visuotiniame jaunimo organizacijų ir su jaunimu dirbančių organizacijų, mokinių ir (ar) studentų savivaldos atstovų, veikiančių savivaldybės teritorijoje, susirinkime. Už šio susirinkimo organizavimą yra atsakingas savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius.

SJRT sudarymo tvarką nustato, nuostatus ir sudėtį tvirtina savivaldybės taryba.

SJRT nagrinėja su jaunimo politika savivaldybėje susijusius klausimus ir teikia savivaldybės institucijoms ir įstaigoms pasiūlymus dėl jaunimo politikos, jos įgyvendinimo, jaunimo politikos įgyvendinimo priemonių finansavimo prioritetų savivaldybėje, su jaunimo politikos įgyvendinimu savivaldybėje susijusių teisės aktų projektų.

Jaunuolis ir / ar jaunimo organizacijos narys gali būti išrinktas atstovauti jaunimą SJRT.

- SJRT – institucija, kuri sudaro galimybes jaunimui lygiateisiais pagrindais spręsti jaunimui aktualius klausimus kartu su savivaldybės atstovais. Tai yra siekiamybė, kuri labiausiai priklauso nuo jaunimo iniciatyvumo ir aktyvaus dalyvavimo tarybos veikloje, kadangi būtent jaunimas koncentruojasi į jiems aktualių klausimų nagrinėjimą, yra arčiau jauno žmogaus ir geriau išmano, ko jam reikia.

SJRT esminiai darbai:

- Rekomendacijų savivaldybei rengimas;
- Programų ir strategijų, susijusių su jaunimu bei jaunimo organizacijomis, rengimas ir įgyvendinimo priežiūra;
- Jaunimo organizacijų veiklos finansavimo konkursų nuostatų rengimas ir įgyvendinimo priežiūra;
- Jaunimo situacijos savivaldybėje tyrimai, analizės ir rekomendacijų rengimas.

ANALIZUOTI

- Inicijuoti **tyrimus** susijusius su jaunimu
- Jaunimo **poreikius**
- **Organizacijų** situaciją
- Kitų savivaldybių **veiklą**
- Tarptautines **patirtis**

SIŪLYTI IR INICIJUOTI

- Su darbu su jaunimu, jaunimo įgalinimu, atstovavimu, savanoriška, tarpžinybine, tarpsektorine veikla susijusius **sprendimus**
- Jaunimo **programų** turinį
- **Nuomonę** klausimais susijusiais su jaunimu
- **Finansavimo** dydžius bei tvarką

VERTINTI

- Jaunimo politikos **kokybės** vertinimas
- Programų ir projektų **efektyvumo** vertinimas
- Sprendimų **pasekmių** analizė

Daugiau apie jaunimo politikos struktūrą nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis galima rasti čia: <https://jrd.lt/jaunimo-politika/nacionaliniu-lygmeniu>.

Daugiau informacijos apie Savivaldybių jaunimo reikalų tarybų veiklą rasite: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/05179d3070a111e9a13eeecaacbc653f>

5) JAUNIMO REIKALŲ KOORDINATORIAI

Valstybinei (valstybės perduotai savivaldybėms) jaunimo politikos įgyvendinimo funkcijai atlikti savivaldybių administracijose steigiamos savivaldybės Jaunimo reikalų koordinatoriaus pareigybės. Savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriaus pareigybės aprašymas tvirtinamas vadovaujantis socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintu tipiniu savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriaus pareigybės aprašymu (<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/b0d65ce0052811e98a758703636ea610?jfwid=bkyibiysx>). Savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius yra savivaldybės administracijos valstybės tarnautojas. Savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius:

- rengia ir įgyvendina savivaldybėje įgyvendinamas jaunimo politikos programas ir priemones;
- analizuoja jaunimo, jaunimo organizacijų ir su jaunimu dirbančių organizacijų padėtį savivaldybėje;
- plėtoja savivaldybės institucijų ir įstaigų, dirbančių jaunimo politikos srityje, bendradarbiavimą;

- palaiko ryšius su užsienio lietuvių jaunimo organizacijomis;
- atlieka kitas savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriaus pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas.

Daugiau informacijos galite rasti konkrečios savivaldybės internetiniame puslapyje, jaunimui skirtoje skiltyje.

Savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių kontaktai: <https://jrd.lt/jaunimo-politika/savivaldybese/jaunimo-reikalu-koordinatoriai>.

6) STRUKTŪRINIS DIALOGAS

- **Struktūrinis dialogas** – tai procesas, kuomet vyksta jaunimo ir sprendimų priėmėjų diskusijos įvairiomis temomis. Diskutuojančios pusės bendradarbiauja siekdamos bendros jaunimo politikos vykdymo tiek nacionaliniu, tiek ES lygmeniu.

- *Įsivaizduokite šeimą: tėtis, mama ir trys vaikai. Per vienerius su puse metų šeima kartą gali sau leisti išvykti atostogauti. Kas nusprendžia, kur ir kaip šeima praleis atostogas? Tiek tėvai (suaugusieji), tiek vaikai (jauni žmonės) turi savų interesų ir prioritetų. Ar tėvai priima sprendimą patys, ar į sprendimų priėmimą įtraukia ir vaikus? O jei įtraukia, ar į jų nuomonę atsižvelgiama?*

Kaip gali įsitraukti?

- *Struktūrinio dialogo rengiamose konsultacijose galima išreikšti savo nuomonę, o išsakyti siūlymai / mintys bus panaudoti vykdant jaunimo politikos formavimo ir įgyvendinimo procesus visoje Europoje.*

Jeigu jaunuolis žino, ką norėtų pakeisti savo mieste, jis gali pats suorganizuoti konsultaciją, išgirsti kitų nuomonę ir imtis veiksmų!

- *Pirmas dalykas, kurį reikėtų padaryti – parašyti Lietuvos jaunimo organizacijų tarybai (LiJOT) el. paštu lijot@lijot.lt. Savo žinutėje nurodyti, kur ir kada norima organizuoti savo konsultaciją, taip pat nebijoti klausti patarimų ar prašyti pagalbos. LiJOT biuras yra pasiruošęs pagelbėti!*

Daugiau informacijos: <http://www.zinauviska.lt/lt/veikliam-jaunimui/buk-isingirstas>

7) NACIONALINĖ JAUNIMO REIKALŲ TARYBA

Nacionalinė Jaunimo reikalų taryba (toliau – JRT) – visuomeninė patariamoji institucija, vadovaujantis lygybės principu sudaroma iš valstybės institucijų, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos ir Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos deleguotų atstovų.

Kokia JRT paskirtis? JRT nagrinėja su jaunimo politika Lietuvos Respublikoje susijusius klausimus ir teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei, ministerijoms, kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms pasiūlymus dėl jaunimo politikos, jos įgyvendinimo, jaunimo politikos įgyvendinimo priemonių finansavimo prioritetų, bendradarbiavimo su užsienio lietuvių jaunimo organizacijomis, su jaunimo politikos įgyvendinimu susijusių teisės aktų projektų.

Daugiau informacijos galite rasti: <https://jrd.lt/jrt>